

Nd.

497. Framvörp

til laga um sandgræðslu.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

Landsstjórnin hefir yfirstjórn sandgræðslumála í landinu. En öll forstjórn opinberra ráðstafana til sandgræðslu og varnar gegn uppblæstri og sandfoki á landi skal falin Búnaðarfélagi Íslands, en það skal hafa í sinni þjónustu sandgræðslumann, skipaðan af landsstjórninni, með sjerþekkingu á sandgræðslu.

2. gr.

Heimilt er landsstjórninni að láta girða svæði, sem uppblásturshætta getur stafað af, í þeim tilgangi, að þar verði unnið að sandgræðslu, bæði til þess að koma í veg fyrir uppblástur, svo og til þess að græða foksvæðin að fullu. Allan þann tíma, sem að sandgræðslunni er unnið, hefir landsstjórnin tull umráð yfir því svæði, sem sandgræðslan fer fram á, og verður landeigandi að hlíta þeim reglum, sem að sandgræðslunni lúta.

3. gr.

Landsstjórnin ákveður, í samráði við hlutadeigandi hreppsnefndir og eftir tillögum Búnaðarfélags Íslands, hver svæði skuli tekin til girðingar og sandgræðslu.

Sá, er óskar að fá girt uppblásturssvæði í landareign sinni, sendi Búnaðarfélagi Íslands beiðni um það, og lætur fylgja itarlega skýrslu um ástæður allar.

Þau svæði skulu að öðru jöfnu vera látin ganga fyrir, þar sem eigendur, hlutadeigandi hreppur eða sýsla bjóða mest fje fram til verksins.

4. gr.

Kostnaður við girðingu, græðslu og viðhald foksvæðis eða sandgræðslusvæðis skal greiddur að $\frac{1}{2}$ úr ríkissjóði, en að $\frac{1}{2}$ af landeiganda. Abyrgð hlutadeigandi hrepps eða sýslu skal fengin fyrir því, að landeigandi greiði sinn hluta af kostnaðinum jafnótt og þörf krefur, og veitist aldrei lán úr ríkissjóði til þess hluta kostnaðarins. Allur arður af girtu sandgræðslusvæði skal ganga óskiftur til viðhalds og græðslu þess, þar til fram er farin afhending sú, er getur um í 10. grein.

5. gr.

Land, sem uppblástur eða sandfok er á og hætta stafar af, en eigendur þess, hlutadeigandi hreppur eða sýsla vilja ekki kosta græðslu á, getur landsstjórnin tekið eignarnámi.

Eignarnámið skal fram fara eftir fyrirmælum laga nr. 61, 14. nóv. 1917, um framkvæmd eignarnáms. Nú hefir foksvæði verið tekið eignarnámi, og er þá landsstjórninni skylt að láta byrja á sandgræðslu þar svo fljótt sem unt er.

6. gr.

Nú selur landsstjórnin landssvæði það, sem tekið hefir verið eignarnámi, og skal þá eigandi jarðar þeirrar, sem landið hefir áður fylgt, eiga forkaupsrjett að því. Afsali hann sjer forkaupsrjetti, skal við söluna fylgt ákvæðum laga nr. 4, 28. nóv. 1919, um forkaupsrjett á jörðum.

7. gr.

A þeirri jörð, sem unnið er að sandgræðslu á, er þeim, sem umsjón hefir með verkinu fyrir hönd ríkisins, heimilt að taka endurgjaldslaust það efni, sem nota má við sandgræðsluna, svo sem vatn, grjót, grassvörð, hús, viðikvisti, slægjur, þara, þang, leir, fræ og annað, er nota þarf við sandgræðsluna. Einnig er honum heimil hagaganga fyrir hesta, sem nota þarf til vinnu. Sje hinsvegar um landsþjöll eða skerðing á venjulegum jarðarafnotum að ræða, getur landeigandi eða ábúandi krafist bóta eftir mati.

8. gr.

Ef einstakir menn setja girðingar fast við sandgræðslugirðingar eða áfastar við þær, án leyfis, skulu hlið vera á þeim, eigi fjær en 50 m., svo að hægt sje að vinna tálmunarlaust að sandgræðslugirðingunum og fara í kringum þær til eftirlits.

9. gr.

Ekki má óupphleyptur vegur liggja um girt sandgræðslusvæði nje svo nærri girðingunni, utanvert við hana, að umferðin þar geti valdið uppblæstri. Nú þarf af þessum ástæðum að gera girðingar eða vegi, og skulu þá girðingarnar kostaðar á sama hátt og sandgræðslan, en vegirnir af hreppum eða sýslum, og eru þeir sandgræðslunni óviðkomandi.

10. gr.

Þegar sandfokið er heft og svæðið gróið, fær landeigandi umráð yfir því, hali þeim ákvæðum um greiðslu til sandgræðslunnar, sem getið er í 4. gr., verið fullnægt. Skyllt er þó landeiganda að hlita þeim reglum um notkun þess, sem stjórnin setur til varnar því, að uppblástur byrji að nýju. Landeigandi eignast þá girðinguna, en er eftir það skyldur til þess að halda henni við á sinn kostnað, þar til sandgræðslustjórnin gefur leyfi til þess að taka hana upp og fullvist þykir, að uppblásturshætta sje úti.

11. gr.

Nú fellur niður greiðsla á gjaldi því, er landeiganda ber að greiða samkvæmt 4. gr., og getur þá landsstjórnin látið taka foksvæðið eignarnámi samkvæmt ákvæðum 5. gr., og skal matið miðað við verðgildi svæðisins áður en sandgræðslan byrjandi, að viðbættum helmingi af þeim verðauka, sem sandgræðslan bafir komið til leiðar.

12. gr.

Nú byrjar uppblástur að nýju, eftir að landeigandi bafir aftur fengið svæðið til umráða og afnota samkvæmt 9. gr., og er honum þá skylt að græða það aftur á sinn kostnað, nema hann sanni, að uppblásturinn sje ekki meðferð hans eða vanrækslu að kenna. Vanræki hann nauðsynlega vinnu, sem honum ber að vinna til varnar uppblæstri, hefir sandgræðslustjórnin rjett til þess að láta vinna verkið á hans kostnað.

13. gr.

Búnaðarfelag Íslands skal hafa yfirumsjón með sandgræðslusvæðunum og girðingum um þau, einnig eftir að þau eru afhent eiganda til umráða. En hlutadeigandi hreppstjóri skal hafa estirlit með þeim. Ef girðing skemmist áður en svæðið er afhent eiganda til umráða, skal eigandi jarðarinnar, eða ábúandi, skýra hreppstjóra tafarlaust frá skemdunum. Hreppstjóra er þá skylt að sjá um, að gert sje við girðinguna svo fljótt, sem unt er, en ábúandi skal

verja svæðið fyrir ágangi af skepnum á meðan. Verði hreppstjóri þess var, að ábótavant sje meðferð sandgræðslusvæðisins, eða að aftur sjeu byrjaðar skemdir af uppblæstri á því, eftir að það er gróið, skal hann gera Búnaðarfelaginu aðvart um það svo fljótt sem kostur er. Skytt er Búnaðarfelaginu að gefa landsstjórninni árlega skýrslu um allar framkvæmdir við sandgræðsluna, viðhald hennar og árangur, svo og reikning yfir tekjur og gjöld við starfræksluna.

14. gr.

Búnaðarfelagið semur árlega áætlun fyrir hvert sandgræðslusvæði og sendir landeiganda, eða hlutaðeigandi hreppstjóra, fyrir 15. febrúar. Umsóknir um styrk úr landssjóði til sandgræðslu skulu sendar til Búnaðarfelags Íslands fyrir lok marsmánaðar ár hvert.

15. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum til landssjóðs, 50—1000 krónum, nema þyngri hegning liggja við eftir öðrum lögum. Með mál út af þeim skal farið sem almenn lögreglumál.

16. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög um sandgræðslu, nr. 20, 2. nóvember 1914.